

ИСТОРИЯ НА СЪЗДАВАНЕТО И РАЗВИТИЕТО НА СТОПАНСКИЯ ФАКУЛТЕТ ПРИ ВЕЛИКОТЪРНОВСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ" (1992 – 2002 г.)

Изминаха и чествахме тържествено 10 години от създаването на Стопанския факултет (СФ) на ВТУ. Макар че времето на неговото съществуване е кратко, според мен сега е моментът за систематизирането на историята на факултета поради следните обстоятелства:

- Излезе от печат "История на ВТУ "Св. св. Кирил и Методий" от доц. д-р П. Петков и поради липса на необходимите материали историята на факултета е представена доста повърхностно, а в отделни моменти и неточно.

- От август 2002 г. съм пенсионер (макар че работя като професор по трудов договор) и ми се иска да кажа това, което зная и за което пазя автентични документи.

- Появиха се и отделни публикации от местни журналисти, които от незнание изопачиха тази история (от тактичност няма да спомена кой местен вестник и журналист имам предвид).

- Историята е една и всяко преиначаване не е от полза за никого.

- Още от 1999 г. съм си поставил задачата да напиша тази история и все не ми достигаше време, затова реших, че няма да изпусна този шанс сега.

На 27 май 2002 г. във Вонеща вода тържествено отбелязахме 10-годишния юбилей на СФ, първите стъпки по създаването на който трябва да се търсят в началото на 90-те години на ХХ век.

Идеята за разкриването на СФ се зароди у мен през 1990 г. Първите импулси бяха мненията на изпълнителния директор на Международния валутен фонд г-н Мишел Камдесю при посещението му във ВТУ и срещата му с тогавашния ректор проф. д-р Г. Данчев, на която заявява, че не е нормално университет като Великотърновския да няма бизнес-факултет. След това се появиха и постановките в подготвената по поръчка на Министерския съвет американска Програма за прехода към пазарна икономика в България, известна като "Програмата Ран-Ът", които, като правеха констатацията за ниската икономическа култура на българите, съветваха към трите съществуващи тогава университета в България да се разкрият икономически

* След успешно положен конкурсен изпит на 23 септември 1964 г. започнах работа като асистент по Политическа икономия в тогавашния Висш педагогически институт "Братя Кирил и Методий" във В. Търново. През 1970 г. ми беше присъдена научната степен "кандидат на икономическите науки" (днес доктор по икономика), през 1978 г. – научното звание "доцент", през 1990 г. – научната степен "доктор на икономическите науки" и през 1991 г. вече бях професор по обща икономическа теория. През повечето от тези години съм заемал административни постове – ръководител катедра, зам.-декан и декан, зам.-ректор на ВТУ.

факултети. Първи реагираха колегите от СУ и създадоха Стопанския факултет.

Обнадежден от това, като ръководител на колегиума по Обща икономическа теория към катедра "Философия, ОИТ и политология", на 22 октомври 1990 г. подготвих докладна записка до декана на Историческия факултет и до ректора на ВТУ, в която, като анализирах съществуващите тогава тенденции и солидните предпоставки в нашия университет, предложих да се започне подготовката за разкриването на икономически специалности и на бизнес-факултет, като на първо време се изгради бизнес-център. Специално предупредих, че е необходимо "да се действа бързо, докато още други ВУЗ-ове не са разкрили такива факултети, или пък докато не са възникнали нови ВУЗ-ове с подобно профилиране".

Поради подчертано забавяне от тогавашното ръководство подготвих нова записка с близко до първата съдържание, която депозирах на 2 декември 1991 г. Прави чест на г-н ректора доц. Владимир Попов и на тогавашния РС, че реагираха много бързо. Докладната записка е разгледана от РС на 9 декември 1991 г. и е взето следното решение:

"т. 9 – Докладна записка от проф. д-р Иван Димов за разкриване на бизнес-център.

-Да се разкрие бизнес-център с перспектива да прерасне във факултет.

-Бизнес-центърът да поеме цялостната дейност по разкриването и развитието на бизнес-направление в Университета.

-За временно изпълняващ длъжността ръководител на бизнес-центъра се определя проф. д-р Иван Димов с месечно възнаграждение 180 лв.

-Подробна докладна записка, в която да се изясни дейността и структурата на бизнес-центъра, да се внесе за обсъждане в АС.

Срок - 18.XII.91 г.

Отг. - проф. д-р Иван Димов"

Буквално след дни реагираха основните факултети и определиха представители. ФС на Педагогическия факултет на заседанието от 20.XII.1991 г. в точка "Текущи" реши: "В новооткрития бизнес-център Педагогическият факултет да бъде представен от: доц. Веско Душков, гл. ас. Илия Стойков и ас. Бончо Господинов". Благодарение на усилията на доц. Пенка Радева (тогава беше зам.-декан на Филологическия факултет) скоро започна обучението на студенти от Филологическия факултет по втора специалност "Бизнес и управление" по специално разработен и утвърден учебен план, на които четях лекции вече по обща икономическа теория, коренно различни от предишните по политическа икономия.

В докладна записка от 3 януари 1992 г. до ректора на ВТУ изложих виждането си за дейността и целите на бизнес-центъра.

Започнах да обмислям и вариантите за сътрудничество с друг ВУЗ.

Първата среща в София имах с тогавашния ректор на УНСС проф. д-р Лалю Радулов (в началото на февруари 1992 г.), който ми отказа, тъй

като се насочили към Враца. На 4 февруари 1992 г. на Конгреса на Съюза на икономистите се срещнах във ФНТС на "Раковска" № 108 с проф.д-р Кирил Киряков¹ – директор на Икономическия институт при БАН, и в обстоен разговор му изложих моите идеи и основните насоки на търсеното сътрудничество. Той прие спокойно и почти без реакция това, каза ми, че са обмисляли търсене на сътрудничество към Варна. Приятна беше изненадата ми, когато на 5 февруари сутринта на същото място ме чакаше проф. Киряков и ми каза, че след вчерашния разговор информирал ръководството на ИИ на БАН и са решили да приемат сътрудничеството с нас и да сформираме съвместен факултет.

С докладна записка след завръщането си запознах ръководството и лично ректора на ВТУ с тази идея. На проведената след две седмици (на 18 февруари) среща на доц. Вл. Попов с директора на ИИ на БАН, на която присъстваха и Иван Димов, Алекси Данчев, Росица Рангелова и някои други, бяха обсъдени и приети предложените от мен *основни положения на подготвящото се споразумение между двете институции за сформирването на съвместен факултет.*

На 11 март 1992 г. АС на ВТУ взе следното решение:

"По първа точка: Предложение за разкриване на нови структури и специалности, докл. доц. Иван Харалампиев.

- От началото на учебната 1992/93 г. се разкрива факултет "Стопанско управление".

Беше определена и *комисия*, която да подготви и комплектува необходимите документи, обосновки, споразумение, номенклатура на специалностите, структура на факултета и учебни планове. В изпълнение на *Заповед на ректора Р-332 от 1992 г.* беше разработена *необходимата документация* - обосновката за структурата и функциите на отделните звена на факултета, специалностите и анотацията на същите, начинът за приемане на студенти, проекти на учебни планове и степените на обучение във факултета, план-сметката на необходимите финансови средства, на основата на която се определи и годишната такса за платено обучение, проекто-съставът на бъдещото общо събрание и други необходими документи. Много труд в реализирането на всичко това положиха и ст.н.с. Алекси Данчев, ст.н.с. Росица Рангелова и ст.н.с. Роска Петкова. С усилия бяха преодолени и скептичните настроения на отделни мои колеги.

Споразумението беше подписано на 1 април 1992 г. в София от зам.-ректора доц. Николай Колев (ректорът беше в САЩ) и от проф. Кирил Киряков. То имаше следния текст:

¹ По повод на отделни слухове заявявам, че никога не съм мислил да търся и не съм търсил подобно сътрудничество с ръководството на ВФСИ "Д. Ценов" – Свищов, независимо че познавам и уважавам много от колегите, които работят там.

СПОРАЗУМЕНИЕ

между Великотърновския университет "Св. св.Кирил и Методий" и Икономическия институт на БАН – София за създаването на съвместен факултет "Стопанско управление" в рамките на Университета от учебната 1992/1993 година

Двете страни, представени от ректора на Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий" доц. к.и.н. ВЛАДИМИР ПЕНЧЕВ ПОПОВ и директора на Икономическия институт проф. д-р КИРИЛ КИРЯКОВ се споразумяха за следното:

1. Създават съвместен за двете организации факултет "Стопанско управление" в рамките на Великотърновския университет "Св. св.Кирил и Методий" на основание чл. 3 от Закона за академичната автономия на ВУЗ и чл. 2, ал. 2, т. 1, чл. 6, ал. 1, чл. 9 от Закона за БАН.

2. Факултетът за стопанско управление ще използва научните кадри на Икономическия институт на БАН и на Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий". Съвместната дейност се изразява в съставяне на учебните планове и програми на студентите, провеждане на лекционните курсове, семинарни и други занятия, съвместно ръководство на факултета и катедрите към него.

3. За учебната 1992/1993 г. да се осигури прием на студенти с конкурсен изпит по държавна поръчка и чрез заплащане по следните специалности:

- Фирмено управление;
- Маркетинг;
- Управление на кооперации;
- Финанси (организиран пазари).

4. Участието на сътрудници от Института в учебната и друга дейност на Факултета се смята за част от тяхната основна работа, като съответно се трансформира изследователската им програма.

5. Материалните и финансовите ресурси на Факултета се осигуряват от двете организации на корпоративни начала, в съответствие със законите и нормативните документи. Активите и пасивите от дейността му се поемат от двете организации според приет за целта Правилник.

6. Седалището на ръководството на Факултета за стопанско управление, както и съответните катедри, е във Великотърновския университет, където ще се осъществява обучението на студентите. Специализирани курсове, семинари, практически занятия, разработване на курсови и дипломни работи и други могат да се провеждат в Икономическия институт на БАН – гр. София.

7. Курсът за обучение на студентите е девет семестъра и се извършва по приети от Факултетния съвет и утвърдени от Академичния съвет на Великотърновския университет учебни планове.

8. За изпълнение на настоящото Споразумение отговарят ръководствата на Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий" и Икономическия институт на БАН – гр. София.

В докладната си записка от 30 април 1992 г., с която информирах за направеното по споменатата заповед, предложих на г-н ректора да насрочи първото общо събрание на факултета.

На 18 март РС, а на 13 май 1992 г. и АС на ВТУ взе следното решение:

“Към новосформирания Факултет по стопанско управление да се разкрие *Висша бизнес-школа*, в която да се извършва обучение по мениджмънт, маркетинг, борсово дело, кооперативно управление и други на лица със завършено висше образование.

Школата да бъде на пълна стопанска сметка и самоиздръжка.”

Първото заседание на Общото събрание на наименования още в подписаното Споразумение факултет "Стопанско управление" беше насрочено и се проведе на 27 май 1992 г. в салона на Икономическия институт на БАН в следния състав:

1. Доц.к.и.н. Владимир Пенчев Попов
2. Проф. д-р ик.н. Иван Димитров Димов
3. Проф. к.ик.н. Стефан Петров Тодоров
4. Доц.к.ф.н. Иван Харалампиев Иванов
5. Доц.к.и.н. Иван Илиев Стоянов
6. Доц.к.ф.н. Лъчезар Стоянов Андреев
7. Доц. к.ф.н. Стоян Панайотов Буров
8. Доц.к.и.н. Иво Михайлов Тодоров
9. Доц.к.ик.н.Ради Стоянов Кабаиванов
10. Доц.к.м.н. Марга Янкова Георгиева
11. Доц.к.ик.н. Снежана Борисова Кабаиванова
12. Доц.к.ик.н.Живка Иванова Устапеткова
13. Ст.н.с.І ст. д-р ик.н. Александър Димитров
14. Ст.н.с.І ст. д-р ик.н. Гарабед Минасян
15. Ст.н.с.І ст. д-р ик.н. Асен Ковачев
16. Ст.н.с.І ст. д-р ик.н. Васил Тодоров
17. Проф. д-р ик.н. Георги Петров
18. Ст.н.с.ІІ ст. к.ик.н. Алекси Данчев
19. Ст.н.с.ІІ ст. к.ик.н. Илия Цветанов
20. Ст.н.с.ІІ ст. к.ик.н. Татяна Хубенова
21. Ст.н.с.ІІ ст. к.ик.н.Роска Петкова
22. Ст.н.с.ІІ ст. к.ик.н. Илия Балабанов
23. Ст.н.с.ІІ ст. к.ик.н. Параскева Димитрова
24. Ст.н.с.ІІ ст. к.ик.н. Георги Цекин
25. Н.с. к.ик.н. Емил Панушев
26. Н.с. к.ик.н. Пламен Чипев
27. Н.с. к.ик.н. Росица Чобанова
28. Н.с. к.ик.н. Малина Копринарова
29. Гл.ас.к.ф.н. Байко Петков Байков
30. Гл.ас. к.п.н. Илия Дочев Стойков
31. Гл.ас. к.и.н. Велико Лечев
32. Гл.ас. Добринка Златева
33. Н.с. Виктор Йоцов
34. Ас. Дафина Лилова

35. Кирил Йорданов Илиев – гл. секретар на ТПП – В.Търново

36. Илия Костадинов Илиев – председател на ВТТБ-АД.

На първото заседание на Общото събрание присъстваха 26 човека (отсъстваха № 1, 7, 9, 17, 24, 26, 31, 32, 33 и 36). То беше ръководено от проф. Кирил Киряков и утвърди насоките на развитие на факултета, *избра първия декан (проф. д-р ик. н. Иван Димов) и първия факултетен съвет* (той беше уточнен на заседанието на работната група на 28 февруари в ИИ на БАН – Ив. Димов, Ал. Данчев, Р. Петкова, Р. Рангелова и Ал. Димитров).

Така беше създаден десетият факултет на ВТУ, който е единствен по рода си в страната между научен институт и университет. Този факултет е уникален по своята форма и съдържание, тъй като е един от първите икономически факултети извън икономическите университети и е първият факултет, изграден съвместно между държавен университет, какъвто е ВТУ, и научен институт, какъвто е ИИ на БАН.

По-късно 27 май беше определен за празник на факултета. Същият ден – 27 май 1992 г., се проведе и първото заседание на новоизбрания факултетен съвет в състав:

1. проф. д-р ик.н. Иван Димов
2. проф.к.ик.н. Стефан Петров
3. доц. к.ф-н. Иван Харалампиев
4. доц.к.м.н. Марга Георгиева
5. доц.к.ик.н. Снежана Кабаиванова
6. доц.к.ик.н. Живка Устаеткова
7. гл.ас.к.ф.н. Байко Байков
8. гл.ас. Добринка Златева
9. ст.н.с. I ст. д-р ик.н. А Димитров
10. ст.н.с. I ст. д-р ик.н. Гарабед Минасян
11. проф. д-р ик.н. Иван Ангелов
12. проф. д-р ик.н. Георги Петров
13. ст.н.с. II ст. к.ик.н. Алекси Данчев
14. ст.н.с. II ст.к.ик.н. Илия Цветанов
15. ст.н.с. II ст. к.ик.н. Татяна Хубенова
16. ст.н.с. II ст. к.ик.н. Роска Петкова

Дневният ред включваше:

1. Избор на зам.-декани на Факултета по стопанско управление.
2. Обсъждане на учебната програма на Факултета.
3. Разни.

По мое предложение като декан за *заместник-декани* бяха избрани ст.н.с. II ст. к.ик.н. Роска Петкова и доц. к.ик.н. Снежана Кабаиванова. За секретар на факултетската канцелария беше назначена Диана Байкова – една изключително опитна и амбициозна служителка, която изпълняваше ролите и на секретарка на декана и ФС, и на инспекторка, и на личен състав, и на всичко, което се наложи.

На едно от първите заседания на ФС беше утвърдена и следната *катедрена структура*:

Катедра по икономическа теория с временен ръководител проф. д-р ик.н. Ив. Димов

Катедра по финанси и банково дело с временен ръководител ст.н.с. II ст. к.ик.н. Татяна Хубенова

Катедра по управление с временен ръководител ст.н.с. II ст. к.ик.н. Лили Чанкова

Висша бизнес-школа с организатор Пъшо Ваков.

Започна етапът на развитие на факултета, в който ФС трябваше да утвърди разработените учебни планова за специалностите "Фирмено управление", "Маркетинг", "Финанси (организиран пазари)" и "Управление на кооперациите", да се приемат първите студенти, да се осигури материалната база за учебния процес, да се комплектува преподавателският състав, да се стартира учебният процес и т.н.

През лятото на 1992 г. бяха приети *първите 177 студенти* за редовно обучение в 4-те специалности, както и 30 студенти в задочно обучение след полувисш икономически институт в специалността "Управление на кооперациите".

По моя инициатива и благодарение на инж. Кольо Проданов, тогава секретар на Дома на науката и техниката, подписахме *договор* с Дома, а след това и с Централната лаборатория по биотехнологии и автоматизация при БАН, с което осигурихме добра материална база за учебния процес. До януари 1993 г. първият кабинет на декана се помещаваше в сградата на НТС, след което благодарение и на разбирателството на покойния вече доц. Петко Върбанов беше осигурен много по-представителен кабинет в същата сграда. По този начин осигурихме учебна база за едновременно обучение на близо 500 студенти. Едва след завършването на корпус V администрацията на факултета се пренесе през 1995 г. в сегашните помещения. Благодарение на договора с НТС (който през последните години преподписваме ежегодно) и сега по-голямата част от учебния процес на СФ, а и на други студенти се провежда в корпус IV, където могат да се обучават едновременно около 500 студенти.

В няколко последователни заседания ФС утвърди учебните планове по специалности. Имаше и проблеми, тъй като за колегите от ИИ на БАН това бяха нови, неизвестни неща. Бяха закупени компютри, ксерокс, банки и столове и други учебно-технически средства. Започна учебния процес, който, както всички, имащи отношение към него, днес биха признали, премина на изключително високо равнище. Редовното водене на учебните занятия, посещаемостта на студентите, високото равнище на преподаване, точното спазване на предварително планираните срокове, тясната връзка между преподаватели и студенти, високият успех от изпитите

(може би най-високият във ВТУ) – това беше характерно за учебния процес през първата учебна 1992-1993 г.

За високото равнище на учебния процес работих целенасочено и амбицирано, подпомаган от зам.-деканите, от първата секретарка на факултета г-жа Диана Байкова, от всички преподаватели и студенти, от членовете на ФС и Общото събрание, от ректорското ръководство. Много работа извърши Дора Стойчева, под чието ръководство факултетът създаде своя малка библиотека, а също и г-н Пъшо Ваков, който с големия си опит беше изключително полезен при стартирането на Висшата бизнес-школа към факултета. През първите години преподаваха професорите и доктори на икономическите науки Стоядин Савов, Жак Аройо, Александър Димитров, Иван Стойков, Атанас Леонидов, Цветан Коцев, Георги Петров, Иван Димов и др. Всички лекции се четяха от хабилитирани преподаватели, като в началото имаше само едно изключение по Международно публично и частно право, което беше специално отчетено. Занятията се провеждаха редовно. Имаше един случай на неявяване на професор в деня на изпита, за което той беше санкциониран, а на нуждаещите се студенти (идващи отдалеч) бяха изплатени пари за хотел. През октомври 1992 и април 1993 г. бяха проведени две анкети, в резултат от които бяха заменени двама преподаватели – по философия и по английски език.

През лятото на 1993 г. ФСУ прие около 320 нови студенти в редовно и задочно обучение. Благодарение на проявеното разбиране от страна на г-н Лъчезар Станоев – тогава началник управление “Държавна поръчка в образованието”, получихме държавна поръчка за обучение по нашите специалности.

Тук е мястото да подчертая, че в изпълнение на репресивния “Закон Панев” Факултетният съвет напуснаха (не подписаха декларация) такива големи учени като проф.д-р ик.н. Георги Петров (финансистът на 1991 г.), проф. д-р ик.н. Иван Ангелов и др. С ректорска заповед бяха отстранени като декан от 1 юли 1993 г. и за временен декан на ФСУ беше назначена доц.к.ик.н. Снежана Кабаиванова. На 10 декември 1993 г. се проведе второто заседание на Общото събрание, което обсъди и прие Правилника на ФСУ (Протокол №2/10.12.1993), избра за декан доц. Снежана Кабаиванова, попълни списъчния състав на ФС с професорите Захари Карамфилов, Иван Душанов, Атанас Леонидов и Асен Ковачев. За зам.-декан ФС избра гл.ас.кфн Байко Петков Байков. Още на следващото заседание на Общото събрание, проведено на 11 ноември 1994 г., доц. Снежана Кабаиванова предложи промени в приетия Правилник (Протокол № 3/11.11.1994). На това заседание Факултетът “Стопанско управление” беше преименуван на “Стопански Факултет”. По-късно Правилникът е изменен и допълнен с Протокол №6/27.V.1997 г.

С Решение на АС (Протокол № 8 от 11.12.1994 г.) ФСУ придобива статута на самостоятелно звено в структурата на ВТУ.

През пролетта на 1995 г. Парламентът отмени репресивния "Закон Панев" и на проведения избор на 27 май 1995 г. за декан отново беше избран проф. д-р ик.н. Иван Димов. По негово предложение ФС избра за зам.-декани доц.к.ф.н. Байко Байков и ст.н.с. II к.ик.н. Роска Петкова. Поради избирането на доц. Байков за зам.-декан се сметна за целесъобразно неговата съпруга Диана Байкова да напусне секретарската длъжност във факултета, а с това и университета и да потърси друга работа, което тогава не беше никак лесно. Поради заболяването на г-жа Р. Петкова и по нейна лична молба тя беше освободена и на нейно място на 4 октомври 1996 г. като зам.-декан беше избран ст.н.с. II к.ик.н. Никола Вълчев.

Започна, образно казано, един нов етап в развитието на факултета. Целта му е подготовката на висококвалифицирани икономически кадри, способни да работят в сложните условия на пазарната икономика и на прехода към демократичните ценности на обществото.

През 1996 г. беше разкрита нова, пета, специалност "Счетоводство и контрол", а от 1997 г. и специалностите "Международни икономически отношения" и "Туризъм".

В началото на учебната 1996/1997 г. във Висшата бизнес-школа към СФ започна обучението на 34 студенти в първата в България магистърска програма по икономика за завършили неикономически университети и специалности. Само по тази програма във В. Търново до 2002 г. са приети 534 и са се дипломирали 473 магистранти (88% успеваемост). Ако включим и централите в Пловдив, София, Добрич и Плевен в годината на юбилея 2001/2002 студентите магистранти са близо 3000, а ако към тях включим и бакалавърските програми, броят им в СФ е около 8300 човека.

От есента на 1999 г. студенти по магистърската програма на факултета се обучават и в ИИ на БАН, за което отговаря зам.декана доц.д-р Радка Илева. Това бе моя стара мечта - ИИ на БАН да се превърне в център за обучение на магистранти и докторанти и за научно-изследователска дейност. Определено заслугата е на новите ръководства на ВТУ и СФ, както и на ИИ на БАН. Специално подчертавам пионерската работа на доц.д-р Радка Илева.

Обучението в СФ се осъществява основно от преподаватели на ВТУ и ИИ на БАН. Броят на преподавателите на основен трудов договор през юбилейната година е 51, от които 6 професори, 18 доценти (6 доктори на науките и 23 доктори) и 23 асистенти. От други икономически университети в учебния процес участват като преподаватели 25 човека, от които 10 професори и 15 доценти. В юбилейната година към СФ има 23 докторанти.

Всички специалности по степени и форми на обучение разполагаха с необходимия преподавателски състав. Неговият подбор се извършва от ФС и деканското ръководство и отговаря на съществуващите нормативни бази. Ето и някои данни, които дават представа за това.

Структура на преподавателския състав по възраст и професионална подготовка изглежда по следния начин

Години	Брой съвместители		Общо преподаватели	Възраст		На щат във ВТУ	Външни	Научна степен		Научно звание		
	Доц.	Проф.		До 50	Над 50			Д-р	Д.н.	Ас.	Доц.	Проф.
1992/93	-	-	18	13	5	7	11	5	2	11	4	3
1993/94	-	-	26	15	11	8	18	11	6	8	10	8
1994/95	-	-	61	33	28	17	44	27	15	18	28	15
1995/96	5	8	80	47	33	27	53	43	13	30	36	14
1996/97	5	8	78	45	34	31	48	38	14	30	33	16
1997/98	4	3	83	42	41	32	51	45	12	26	42	15
1998/99	4	4	77	39	38	40	37	46	13	27	37	13
2002/03	2	2	99	51	48	79	23	67	13	39	47	13

Съотношение между преподавателски състав – помощен персонал и брой студенти

Година	Преподаватели	Студенти	Обслужващ персонал
1992/93	18	205	3
1993/94	26	577	5
1994/95	61	1169	7
1996/96	80	1814	8
1996/97	79	1898	9
1997/98	83	2148	9
1998/99	77	2060	8

От всички преподаватели на факултета на основен трудов договор във ВТУ през юни 1999 г. са 3 професори, 13 доценти и 24 асистенти, а в ИИ на БАН – съответно 3 професори и 11 доценти. Всъщност тези цифри са относителни, тъй като в края на зимния семестър за редовен асистент по “Управление” беше назначен Недко Минчев, а в края на април с.г. за редовни асистенти бяха назначени Венцислав Статев по ОИТ и Стефан Бъкличаров по “Финанси”. За редовен доцент по “Маркетинг” от 1.IX.1998. е назначена и д-р Радка Илева, а по “Финанси” – д-р Мирослав Матеев. В момента имаше обявени и други конкурси за асистенти и доценти. Този състав се изменя в положителна посока ежегодно.

Стопанският факултет отговаря на всички изисквания, предвидени в нормативните документи – задължителните учебни дисциплини се

преподават от хабилитирани преподаватели, като повече от половината от тях са на основен трудов договор във ВТУ.

Отчитайки спецификата на Стопанския факултет *като съвместен факултет на ВТУ и ИИ на БАН*, ние се обърнахме със специално писмо (№ 48/26.03.98) до чл.-кор. проф. Д. Бучков – председател на НАОА, с молба ст.н.с. I и II степен от ИИ при БАН да се признаят за работещи по основен трудов договор към СФ.

Подборът на кадрите се извършва чрез провеждането на конкурси за преподаватели и служители. Основните курсове се четат от хабилитирани преподаватели или от доктори. Рядко изключение са главните асистенти и привличането на преподаватели по западни езици и физическо възпитание. Но и при този случай подборът е твърде внимателен с отчитане на професионалните и човешки качества на кандидатите.

С Решение на АС Протокол № 6 от 5 юли 1995 г. беше утвърдена следната *катедрена структура*:

1. “Икономическа теория” с ръководител проф. д-р ик.н. Иван Димов
2. “Финанси и банково дело” с ръководител ст.н.с.I ст. д-р Иванка Крайненска
3. “Маркетинг” с ръководител н.с. д-р Радка Илева
4. “Управление” с ръководител ст.н.с.II ст. д-р Лили Чанкова.

С Решение на ФС от 15.IX.1995 г. (утвърдено от РС с Решение 23 от 25.IX.95 г.) беше разкрита нова катедра “Счетоводство, анализ и контрол” с ръководител проф. д-р Марин Димитров.

Ето и катедровите състави към 1997-1998 г. (приложената справка е подготвена за целите на един от проектите по BALP):

VELIKO TURNOVO UNIVERSITY & ECONOMIC INSTITUTE OF
BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

Faculty of Economics

Dean: dr.ec.sc. Ivan Dimov (professor)
Vice deans: dr. Baiko Baikov (associate professor)
dr. Nikola Vulchev (associate professor)

Departments, Subjects and Lecturers

Economics Department

Chair of Department: dr.ec.sc. Ivan Dimov (professor)

1. Microeconomics:
dr.ec.sc. Ivan Dimov (professor)
dr. Zhivka Ustapetkova (associate professor)
senior assist. Dobrinka Zlateva
assist. Dafina Doneva
assist. Ilian Stefanov

2. Macroeconomics:

dr.ec.sc. Ivan Dimov (professor)
dr. Zhivka Ustapetkova (associate professor)
senior assist. Dobrinka Zlateva
assist. Dafina Doneva

3. International Economics:

dr.ec.sc. Stoyadin Savov (professor)
assistant prof. Janet Ilieva

4. Modern Economic Theories:

dr.ec.sc. Atanas Leonidov (professor)

5. Economic History:

dr. Baiko Baikov (associate professor)
dr. Dimitur Sazdov (associate professor)

6. Comparative Analysis of Transition:

dr.ec.sc. Jack Aroi (professor)

7. Agricultural Economics:

dr. Nikola Vulchev (associate professor)

8. Geoeconomics:

dr. Doncho Donchev (professor)

9. History and theory of cooperations:

dr. Stefan Petrov (professor)

10. Economics and law:

dr. Plamen Chipev

11. Economics of environment

dr. Alexi Danchev (associate professor)

12. Business environment:

dr.ec.sc. Asen Kovachev (professor)

13. Mathematics

dr. Marga Georgieva (associate professor)
dr. Iliya Tsvetanov(associate professor)
assist. Slavi Chechev
assist. Ventsislav Nikov

14. Computer Science

dr. Snezhina Kabaivanova (associate professor)
research scientist Grigor Velikov
assist. Iliya Iliev
assist. Kalina Georgieva

15. Information Technologies in Business

dr. Snezhina Kabaivanova (associate professor)
research scientist Grigor Velikov

16. Philosophy
dr. Luchesar Andreev (associate professor)

17. Politology
dr. Baiko Baikov (associate professor)

Department of Accounting, Analysis and Control

Chair of Department: dr.ec.sc. Marin Dimitrov (professor)

1. Accounting:
dr.ec.sc. Marin Dimitrov (professor)
dr. Maria Pavlova
assist. Krustinka Koleva
assist. Tsanka Angelova

2. Business Analysis Bases:
dr. Mihail Mihailov (associate professor)
as. Radostina Nencheva

3. Statistics:
dr.ec.sc. Aleksander Dimitrov (professor)
dr.ec.sc. Ivan Staikov (professor)
assist. Miriana Stefanova
assist. Nadezhda Tsankova

4. Tax and Financial Control:
dr. Emilian Tananeev (associate professor)

5. Econometrics:
dr.ec.sc. Aleksander Dimitrov (professor)

6. Bank and Budget Accounting
dr. Yonka Yotova (associate professor)

7. Currency and Financial Control:
dr. Emilian Tananeev (associate professor)

Finance Department

Chair of Department: dr. Ivanka Kraininska (associate professor)

1. Finance:
dr. Boris Grozdanov (associate professor)
assist. Ivailo Ganchev

2. Banking and Bank Systems:
dr. Ivanka Kraininska (associate professor)

3. International Finance:
dr. Boryana Gocheva

4. Theory of Money:
dr.ec.sc. Tsvetan Kotsev (professor)

5. Investment and Investment Policy:
dr. Vladinka Kostova (associate professor)
6. Fiscal Technique:
dr. Boris Grozdanov (associate professor)
7. Social Insurance:
dr. Danail Vrachovski (associate professor)
8. Financial Markets:
dr. Simeon Elazarov (associate professor)
9. Economics and Organization of Insurance:
dr. Boyan Iliev (associate professor)
10. Local Finance Management:
dr. Boris Grozdanov (associate professor)
11. Stock Markets:
dr. Simeon Elazarov (associate professor)
12. Prices and Price-formation :
dr. Vasil Pehlivanov (professor)

Department of Management

Chair of Department: dr. Liliya Chankova (associate professor)

1. Management Bases:
dr. Pencho Penchev (associate professor)
2. Production Organization and Management:
dr. Dimitur Biliyarski (professor)
3. Human Resources Management:
dr. Roska Petkova (associate professor)
4. Planning and Forecasting:
dr. Dimitur Panayotov (professor)
dr. Jordan Chobanov
5. Economics of Labour:
dr. Vasil Tsanov (associate professor)
6. Economic Logistics:
dr. Liliya Chankova (associate professor)
7. Firm Financial Management:
dr. Pencho Penchev (associate professor)
8. State and Business Administration:
dr. Radostina Bakardjieva
9. Strategic Management:
dr. Dimitur Panayotov (professor)

10. Entrepreneurship:

dr. Mitko Dimitrov (associate professor)

assist. Angel Zhelyazkov

assist. Kostadin Kolarov

11. Decision Making and Risk Management:

dr. Paraskeva Dimitrova (associate professor)

12. Economics and Management of Cooperative Industry:

dr. Stefan Petrov (professor)

13. Agricultural Economics and Management:

dr. Nikola Vulchev (associate professor)

14. Cooperative Trade Economics and Management:

dr. Duchka Dobрева (associate professor)

15. Firm Ecostrategy:

dr.ec.sc. Asen Kovachev (professor)

16. Business Communications:

dr. Dimitur Filipov (professor)

Marketing Department

Chair of Department: dr. Radka Ileva

1. Marketing:

dr. Radka Ileva

assist. Boyana Dimitrova

2. Stock Markets and Stock Markets Operations:

dr. Hristo Milenkov

3. Qualitology of Goods and Services:

dr. Manol Ribov (professor)

4. Distribution Policy:

dr. Lili Mencheva (associate professor)

5. Policy of Communication:

dr. Liliya Karakasheva (professor)

6. Marketing Management:

dr. Boyan Durankev (associate professor)

senior assist. Roman Zhilanov

7. International Marketing:

dr. Liliya Karakasheva (professor)

8. Consumers' Behavior:

senior scient. researcher dr. Zhivka Mihailova

9. Marketing Researches:

dr. Simeon Zhelev (associate professor)

10. Marketing of Consumers' Goods and Services:

dr. Krusty Oprov (professor)

11. Strategic Marketing:

dr. Radka Ileva

12. Sells Management.

13. Goods Policy.

14 International Markets Structure.

В началото на учебната 2001-2002 г. във факултета се обучават 14 докторанта - 2 редовни, 4 задочни и 8 на самостоятелна подготовка.

В съответствие с чл. 6, ал. 1, т.1; ал. 2 и чл. 43 от ЗВО (ДВ, бр. 112 от 27.12.95.) и чл. 2, ал. 2, т. 2, 4 и 5 от Правилника за устройството и дейността на Стопанския факултет *Висшата бизнес-школа* извършва обучение за придобиване на образователно-квалификационна степен "магистър с професионална квалификация икономист" за притежаващите друго висше образование. Обучението се осъществява в рамките на 4 семестъра по учебни планове и програми, отговарящи на държавните изисквания за икономическо образование и професионална квалификация, приети от ФС и утвърдени от АС на ВТУ (Протокол № 6 от 28.10.96.). Първата група от студенти-магистри започна обучението си през есента на 1996 г., а в началото на юни 1999 г. започна обучението си поредната 6-та група.

Година	Брой магистри
96/97	27 – I група
97/98	77 – II група
98/99	128 – III група

Висшата бизнес-школа проведе и ще провежда и краткосрочни курсове за обучение на персонала на дребни и средни фирми.

Към СФ функционира и *Център по предприемачество*, изграден в изпълнение на TEMPUS PROJECT S-JJEP-08017-94.

През април 1995 г. с решение на ФС (Протокол № 21 от 14.04.95.) беше изграден *Център по икономика на околната среда и екологична политика*, който не развива очакваната от него дейност.

На 4 юни 1999 г. се проведе *заседанието на Общото събрание на СФ*, което избира за декан доц.д-р Байко Байков. За зам.-декани ФС избира проф. д-р ик.н. Иван Димов, доц. д-р Пенчо Пенчев, доц. д-р Радка Илева и доц. д-р Лъчезар Андреев.

По силата на промените в Закона за висшето образование на 20 декември 1999 г. Стопанският факултет, Юридическият факултет и Факултетът за обществено здраве се обединиха в Стопанско-юридически факултет с декан доц. д-р Байко Байков и зам.-декани проф. Иван Димов,

отговарящ за международните проекти и за икономическите специалности, доц. П. Пенчев – отговарящ за учебната дейност по “Социални дейности” и “Стопанско управление”, доц. Сашо Пенев – отговарящ за юристите, и доц. Радка Илева – отговаряща за научната дейност и магистърските програми. Само след година и половина – през юни 2001 г., юристите отидоха към Историческия факултет и факултета си остана просто Стопански факултет.

Още през първата година започнахме да мислим и за международните връзки. Най-напред създадохме такива с Университета в Лайден, Холандия. По покана на тяхното Министерство на образованието деканът беше на едноседмично посещение в Холандия. На 5-9 октомври 1993 г. проведохме семинар с участието на професорите Вим Грот и Ван дер Биърс. Оттогава и до днес получаваме трудовете на колегите от Лайден.

Доц. Роска Петкова създаде връзките с Емануела Тодева от Saout Bank University и Програмата BALP, която беше съвместна, финансираше се от Британския съвет и имаше за задача да въведе европейските стандарти в учебните програми и пособия по бизнес и мениджмънт, както и изграждането на консултантска мрежа в помощ на дребния и средния бизнес във В.Търновския регион. В първия проект по програма BALP партньор на СФ беше South Bank University – Лондон. През тригодишния период бяха реализирани множество командировки на наши преподаватели в Лондон и на английски преподаватели във В. Търново, като същите работиха по двойки за всяка от учебните дисциплини. Учебните планове бяха внимателно прегледани от английските колеги и бяха адаптирани до тези на английските икономически университети. Много наши преподаватели посетиха Лондон и са запознаха с преподаването в SBU. Много техни преподаватели гостуваха във Велико Търново. По тази програма се написаха съвместни учебници (например “ОИТ”-III част, “Макроикономика” от Иван Димов, Найджъл Хийли, Брайън Сноудън и Хауърд Вейн).

През 1996 г. СФ спечели втори проект по линия на Британския Know-How фонд, посветен на обучението на българските институции по мениджмънт. След внимателно проведен конкурс в Лийдс с участието на проф. И. Димов и асистентите Жанет Илиева и Илия Илиев за партньор беше избран Факултетът по бизнес и мениджмънт на Manchester Metropolitan University (MMU). Седем млади преподаватели от СФ специализираха в Англия за 10-20 дни на обмяна на опит. Нашият факултет беше посетен от 10 преподаватели от MMU за четене на лекции, консултации и обмяна на опит. По този проект се плащаше Интернет-връзка за три точки в СФ, която беше изключително качествена. Получени бяха учебници по редица дисциплини, вкл. и по бизнес-английски. Работиха два курса с преподаватели и служители – за напреднали и начинаещи, като на преподавателите се заплащаше от средства на проекта.

През 1997 г. по решение на ФС беше учреден Международен факултетен съвет (International Academic Board) под председателството на

проф. Найджъл Хийли от Manchester Metropolitan University, в който влизаха ректорът на ВТУ, деканът на СФ, директорът на ИИ на БАН, деканът на Факултета по бизнес и мениджмънт на ММУ проф. Андрю Лок и проф. Ричард Торп от ММУ.

От началото на 1997 г. беше изграден Международен факултетски съвет (IAB) с председател проф. Найджъл Хийли от ММУ. Първото заседание на съвета беше проведено на 14 април 1997 г., а второто - на 18 ноември 1998 г. в Манчестър.

В края на втората година от Специалния фонд за развитие на този проект ни бяха отпуснати финансови средства, както следва:

- 4000 USD за закупуване на компютри – бяха закупени 8 компютъра и беше обзаведена специална компютърна зала;
- 1600 USD за маркетингово проучване на т. нар. комерсиални курсове на Висшата бизнес-школа, което е завършено под ръководството на доц. Радка Илева;
- 1600 USD за реклама на горните курсове;
- 1600 USD за закупуване на учебни пособия по бизнес-английски, закупени от Манчестър.

От 1 юни 1999 г. стартира 3-та година от проекта, с което се осигурява финансиране на следните дейности:

- изследване на приоритетите на регионалното развитие на Велико-търновска област;
- провеждане на краткосрочни курсове във Висшата бизнес-школа;
- усъвършенстване на учебната практика на студентите;
- разработка на модел на управление на университета с оглед децентрализацията на управлението и засилване самостоятелността на факултетите.

СФ участва в редица проекти по линия на Програма ТЕМПУС.

Началото е TEMPUS S_JEP 08017-94 с контрактор проф. Кен О'Нийл от Университета в Ълстър в Белфаст, координатор доц. д-р Кирил Тодоров от УНСС и субкоординатор за СФ ст.н.с. II ст. Митко Димитров. Заедно с нашия факултет в проекта участваха Стопанска академия – Свищов, УНСС – София и филиалът на ТУ – София в Пловдив, както и Университетът в Ълстър – Северна Ирландия. Благодарение на този проект получихме компютърна техника и разкрихме Центъра по предприемачество.

Следва проектът TEMPUS JEP 09543-95 “Публичните финанси в трансформиращите се икономики” с контрактор проф. Найджъл Хийли от Университета в Лестър и партньори ТУ-София, НБУ, СА-Свищов, УНСС, СФ и Министерството на финансите, както и университети от Великобритания, Холандия и Германия. Разработена, реализирана и развита е бакалавърска програма “Публични финанси” в 6-те български партньори, организирани са курсове, проведени са семинари, обучени са български преподаватели и студенти в европейски университети-партньори, написан е учебник по

Икономика на публичния сектор. Този проект получи продължение в TEMPUS IB JEP 13563-98, който завърши през 2000 г. Негов контрактор беше проф. Велчо Стоянов, а координатор – доц. Г. Манлиев.

TEMPUS IB JEP 14350-99 с контрактор проф. д-р ик.н. Иван Димов и координатор гл. ас. Стоянка Смикарова от Русенския университет, в който участваха 4 български, 4 западни университети и 1 фирма, беше посветен на институционалното изграждане на неправителствените организации. Проектът завърши на 30 октомври 2001 г. По него бяха закупени: мастиленоструен и лазерен принтери, мултимедиен проектор, копирна машина Херох 5815, скенер, компютърни конфигурации, мрежов концентратор и др.; беше оборудван с компютърна и друга офис техника учебен кабинет на СФ. Осъществени бяха около 20 вътрешни и около 20 външни командировки на преподаватели от ВТУ. Проектът беше от значение за утвърждаване на авторитета на ВТУ и преди всичко на СФ.

През 1999 г. започна реализацията на още един международен проект *“Устойчив градски туризъм”* с координатор доц. д-р Б. Байков, с продължителност 3 години. Проектът се финансира от V рамкова програма на ЕС и целта му е разработването и популяризирането на нови форми и методи, използвани от местните управи за развитие на устойчив градски туризъм. В проекта участвуват 5 института, вкл. ВТУ.

От началото на 1998 г. възникна идеята за създаване на локална секция на AIESEK – Международна асоциация на студентите по икономика и управление във В. Търново. Беше установен контакт с Националния комитет на AIESEK България – София с председател Ива Хаджийска (вицепрезидент на ВК). Бяха обсъдени възможни съвместни проекти. През април 1999 бяха организирани и проведени Дни на кариерата във Велико Търново. Беше проведена презентация на локална секция AIESEK – В. Търново с участието на гости от НК и от локалните секции във Варна и Свищов. Бяха проведени редица срещи с представителите на неправителствени организации и представители на частния сектор в региона с цел обсъждане на бъдещата дейност на локалната секция и евентуалното финансиране на част от дейността ѝ.

Специално внимание се обръщаше на *научноизследователската работа* във факултета. Още от първите години започнахме да организираме конференции, дискусии, обмяна на опит в изследователската работа. Да си припомним първите дискусии с холандските колеги Вим Грот и Вадер Биърс от Университета на Лайден. Беше създадена традицията ежегодно да се провежда конференция на студентите (отначало заедно с юристите, а по-късно само от нашия факултет), в които започнаха да се включват и младите преподаватели. На *4 април 2002 г.* се проведе юбилейна научно-практическа конференция *“България в началото на XXI век – икономическа, правна и социална трансформация”*, в която участваха повече от 50 студенти и асистенти.

На 26-27 май 1998 г. съвместно с ИИ на БАН се проведе научно-практическата конференция на тема "Проблемът "център – периферия" нов поглед, нова политика"

На 26 май 2001 г. темата на научно-практическата конференция беше "Критериите за пълноправно членство в Европейския съюз и постигнатия от Република България напредък при тяхното изпълнение", в работата на която взе участие и зам.-министърът на външните работи и главен преговарящ с ЕС Владимир Кисьов.

На 27-28 май 2002 г. във Вонеща вода се проведе конференция на тема "България – Европейски съюз: състояние, проблеми, перспективи" с встъпителна лекция от министър Меглена Кунева, която замести Владимир Кисьов след изборите.

Такива конференции се провеждаха всяка година на или около 27 май – празника на факултета, и тази традиция вероятно ще продължи.

В заключение ми се иска да подчертая *мултиплициращия ефект от създаването на Стопанския факултет на ВТУ "Св. св.Кирил и Методий"*. Ако в началото на 1992 г. започнах конкретизирането и реализацията на идеята с няколко човека (сигурно могат да се преброят на пръстите на едната ръка) и през първата година се обучаваха около 200 студенти, десет години по-късно във факултета се обучават около 8500 студенти, за което са ангажирани близо 100 преподаватели – повечето професори и доценти, и десетки служители. Освен във Велико Търново факултетът извършва обучение на бакалаври и магистри и в изнесените центрове на ВТУ в Добрич, Пловдив, София, Стара Загора, Враца и Русе. Това "излизане" на СФ извън пределите на университета-майка е дело на новите след 1999 г. ректорско и деканско ръководства и преди всичко на проф. д-р ф.н. Иван Харалампиев и доц. д-р Байко Байков.